

Judikatūras krājums

Lieta T-101/18

(publicēts izvilkumu veidā)

**Austrijas Republika
pret
Eiropas Komisiju**

Vispārējās tiesas (trešā palāta) 2022. gada 30. novembra spriedums

Valsts atbalsts – Kodolnozare – Atbalsts, ko Ungārija ir paredzējusi divu jaunu kodolreaktoru izveidei Pakšas ražotnē – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievērotas noteiktas saistības – LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts – Atbalsta saderība ar Savienības tiesībām, kas nav valsts atbalsta tiesības – Nesaraujama saikne – Kodolenerģijas veicināšana – *Euratom* līguma 192. panta pirmā daļa – Vides aizsardzības princips, princips “piesārņotājs maksā”, piesardzības un ilgtspējības principi – Attiecīgās saimnieciskās darbības noteikšana – Tirgus nepilnība – Konkurences izkropļošana – Atbalsta samērīgums – Valsts iejaukšanās nepieciešamība – Atbalsta elementu noteikšana – Publiskā iepirkuma procedūra – Pienākums norādīt pamatojumu

1. *Valsts atbalsts – Novērtējums, ko veic Komisija – Atbalsta saderība ar iekšējo tirgu – Novērtējuma brīvība – Saskaņotības starp tiesību normām, kas reglamentē valsts atbalstu, un citām Līguma normām ievērošana – Pienākums, kas pastāv tikai attiecībā uz atbalsta veidu, kurš ir nesaraujami saistīts ar atbalsta priekšmetu – Valsts atbalsts, ko veido divu jaunu kodolreaktoru bezmaksas nodošana rīcībā to ekspluatācijai – Minēto reaktoru būvdarbu līguma slēgšanas tiesību piešķiršana, kas nav no atbalsta priekšmeta nenodalāma procedūra (LESD 107. panta 1. punkts un 108. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25)*

(skat. 27.–39. punktu)

2. *Valsts atbalsts – Novērtējums, ko veic Komisija – Atbalsta saderība ar iekšējo tirgu – Novērtējuma brīvība – Saskaņotības starp tiesību normām, kas reglamentē valsts atbalstu, un citām Līguma normām ievērošana – Komisijas pienākums pārskatīt savus secinājumus par citiem līguma noteikumiem, ko tā izdarījusi agrākā procedūrā sakarā ar pienākumu neizpildi, tad, ja nav jaunas informācijas – Neesamība (LESD 107. panta 1. punkts un 108. pants)*

(skat. 40.–49. punktu)

3. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Vērtējums, ņemot vērā LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu – Kritēriji – Kopējām interesēm pretējas ietekmes uz tirdzniecības nosacījumiem neesamība – Novērtēšana – Atbalsta pasākumu sniegto priekšrocību un to negatīvās ietekmes uz iekšējo tirgu līdzsvarošana – Pārbaude tiesā – Ierobežojumi – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Neesamība*
(LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts)
- (skat. 55., 56., 98.–102., 135.–148., 150., 151., 153.–155, 157.–161., 167.–175. punktu)
4. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Vērtējums, ņemot vērā LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu – Kritēriji – Sabiedrības interešu mērķa ievērošana – Atbalsta piemērotība, vajadzība un samērība – Pienākums atbalsta pasākumam paredzēt publiskā iepirkuma procedūru, lai nodrošinātu tā samērīgumu – Neesamība*
(LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts)
- (skat. 58.–65. punktu)
5. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Vērtējums, ņemot vērā LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu – Kritēriji – Kopējām interesēm pretējas ietekmes uz tirdzniecības nosacījumiem neesamība – Atbalsta pasākumu sniegto priekšrocību un to negatīvās ietekmes uz iekšējo tirgu līdzsvarošana – Iekšējā tirgus sastāvdaļas*
(LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts)
- (skat. 71.–78., 131. punktu)
6. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Vērtējums, ņemot vērā LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu – Pasākumi ar Euratom līgumu saistīta mērķa sasniegšanai – Dalībvalstu tiesības noteikt savu energoapgādes struktūru – Kodolenerģijas izvēle*
(EAEKL 2. panta c) apakšpunkts un 192. pants un LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts un 194. panta 2. punkts)
- (skat. 82.–86., 97. punktu)
7. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Atbalsts grūtībās nonākušā uzņēmuma glābšanai – Pamatnostādnes attiecībā uz valsts atbalstu grūtībās nonākušā uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai – Grūtībās nonācis uzņēmums – Jēdziens*
(Komisijas Paziņojuma 2014/C 249/01 20. punkta a) apakšpunkts un 21. punkts)
- (skat. 111.–122. punktu)

8. *Valsts atbalsts – Aizliegums – Atkāpes – Atbalsts, ko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu – Vērtējums, ņemot vērā LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu – Kritēriji – Atbalsta piemērotība, vajadzība un samērība – Novērtējums, ko veic Komisija – Pienākums kvantitatīvi noteikt no atbalsta pasākuma izrietošo subsīdijas ekvivalentu – Neesamība*
(LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts)

(skat. 184. punktu)

Rezumējums

Jaunu kodolreaktoru būvniecība: Vispārējā tiesa noraida Austrijas celto prasību, ar kuru ir apstrīdēts Ungārijas ieguldījumu atbalsts, ko apstiprinājusi Komisija

Ar 2017. gada 6. marta lēmumu¹ (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais lēmums”) Eiropas Komisija apstiprināja Ungārijas paziņoto ieguldījumu atbalstu valsts uzņēmumam *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares* (turpmāk tekstā – “sabiedrība *Paks II*”) par divu kodolreaktoru ekspluatāciju, kuri tiek būvēti Pakšas atomelektrostacijas teritorijā un kuriem pakāpeniski jāaizstāj četri kodolreaktori, kas šajā teritorijā jau tiek izmantoti.

Ieguldījumu atbalstu (turpmāk tekstā – “attiecīgais atbalsts”), kas būtībā ietver jaunu kodolreaktoru bezmaksas nodošanu sabiedrības *Paks II* rīcībā to ekspluatācijai, lielā mērā finansē no aizdevuma, kurš izpaužas kā atjaunojama 10 miljardu EUR kredītlīnija, ko Krievijas Federācija piešķirusi Ungārijai starpvaldību nolīgumā par sadarbību kodolenerģijas izmantošanas miermīlīgiem mērķiem. Saskaņā ar šo nolīgumu jaunu reaktoru būvniecība, tieši piešķirot līguma slēgšanas tiesības, ir uzticēta sabiedrībai *Nizhny Novgorod Engineering Company Atomenergoproekt* (turpmāk tekstā – “*JSC NIAEP*”).

Pārsūdzētajā lēmumā Komisija attiecīgo atbalstu atzina par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievēroti nosacījumi saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Atbilstoši šai tiesību normai atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja šāds atbalsts nelabvēlīgi neietekmē tirdzniecības apstākļus, kas ir pretrunā kopīgām interesēm.

Austrijas Republika cēla prasību atcelt pārsūdzēto lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu par pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, ciktāl Komisija attiecīgo atbalstu ir atzinusi par saderīgu ar iekšējo tirgu, lai gan, tieši piešķirot sabiedrībai *JSC NIAEP* jauno kodolreaktoru būvniecības līgumu slēgšanas tiesības, tiktu pārkāptas Savienības tiesību normas, kas reglamentē publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu.

¹ Komisijas Lēmums (ES) 2017/2112 (2017. gada 6. marts) par pasākumu/atbalsta shēmu/valsts atbalstu SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N), ko Ungārija plāno īstenot, lai atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi Pakšas II atomelektrostacijā (OV 2017, L 317, 45. lpp.).

Šajā ziņā Austrijas Republika it īpaši apgalvoja – tā kā jaunu reaktoru būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršana bija no attiecīgā atbalsta nenodalāma procedūra, Komisijai tā bija jāizvērtē arī saistībā ar Savienības tiesību normām publiskā iepirkuma jomā. Tā uzskata, ka no sprieduma lietā *Austrija/Komisija*² turklāt izrietot, ka Komisijai attiecīgais atbalsts esot bijis jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību normas par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, neatkarīgi no tā, vai būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir no šī atbalsta nenodalāms process.

Vispirms Vispārējā tiesa noraida Austrijas Republikas argumentāciju, kas balstīta uz spriedumu lietā *Austrija/Komisija*. Lai gan no tā izriet, ka ar atbalstu veicinātajai saimnieciskajai darbībai ir jābūt saderīgai ar Savienības tiesībām, Austrijas Republika šajā lietā nav atsaukusies ne uz vienu Savienības tiesību pārkāpumu atbalstītās darbības, proti, kodolenerģijas ražošanas, jomā. Turklāt no šī sprieduma neizriet, ka Tiesa būtu vēlējusies paplašināt Komisijas kontroles apjomu procedūrā, kuras mērķis ir pārbaudīt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, atsacīdamās no savas judikatūras, saskaņā ar ko ir jānošķir procedūras, kurām ir nesaraucama saikne ar atbalsta priekšmetu, un procedūras, kurām tādas nav.

Turklāt, ja procedūrā, kā mērķis ir pārbaudīt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, tiktu atzīts Komisijas pienākums pieņemt galīgo nostāju, vai ir pārkāptas Savienības tiesību normas, kuras neattiecas uz valsts atbalstu, neatkarīgi no saiknes starp atbalsta veidu un šī atbalsta priekšmetu, tiktu pārkāpti, pirmām kārtām, procesuālie noteikumi un garantijas, kas raksturīgi procedūrām, kuras īpaši paredzētas šo tiesību normu piemērošanas kontrolei un, otrām kārtām, administratīvo procedūru un tiesību aizsardzības līdzekļu autonomijas princips.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa pēc tam nospriež, ka lēmums par divu jaunu reaktoru būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, kas notika pirms attiecīgā atbalsta pasākuma, nav no šī atbalsta priekšmeta nenodalāma procedūra. Publiskā iepirkuma procedūras norise un iespējamā cita uzņēmuma izmantošana reaktoru būvniecībai nemainītu ne atbalsta priekšmetu, proti, divu jaunu reaktoru bezmaksas nodošanu rīcībā to ekspluatācijai, ne atbalsta saņēmēju, kas ir sabiedrība *Paks II*. Turklāt, pieņemot, ka iepirkuma procedūra ietekmēja atbalsta apmēru – un to Austrijas Republika nav pierādījusi –, šāds apstāklis kā tāds nekādi neietekmē priekšrocības, ko gūst minētā atbalsta saņēmējs, proti, divu jaunu reaktoru bezmaksas nodošanu rīcībā to ekspluatācijai.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa uzsver, ka – pretēji tam, ko apgalvo Austrijas Republika, – Komisija pārsūdzētajā lēmumā pamatoti atsaucās uz savu novērtējumu, kas veikts iepriekšējā procedūrā pienākumu neizpildes dēļ, kurā tā secināja, ka, tieši piešķirot tiesības būvēt abus jaunus reaktorus sabiedrībai *JSC NIAEP*, netiek pārkāptas Savienības tiesības publiskā iepirkuma tiesību jomā. Tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka Komisija varētu pārskatīt būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu valsts atbalsta procedūras ietvaros, ja nav jaunas informācijas salīdzinājumā ar brīdi, kad tā ir nolēmusi izbeigt procedūru pienākumu neizpildes dēļ.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatus par nesamērīgu konkurences izkropļojumu un nevienlīdzīgas attieksmes esamību, kālab atjaunojamās enerģijas ražotāji tiek izstumti no liberalizētā iekšējā elektroenerģijas tirgus. Šajā ziņā tā atgādina, ka dalībvalstis var brīvi noteikt savu enerģētikas pakešu sastāvu un ka Komisija nevar pieprasīt, lai valsts finansējums tiktu piešķirts alternatīvajiem enerģijas avotiem.

² Spriedums, 2020. gada 22. septembris, *Austrija/Komisija* (C-594/18 P, EU:C:2020:742).

Treškārt, Vispārējā tiesa vispirms noraida pamatu par dominējošā stāvokļa nostiprināšanu vai rašanos tirgū un pēc tam noraida arī pamatu par risku Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus likviditātei.